

József és négy személyből álló társulatával magyar színdarabokat akart előadni. (Nuszöl győri hirdetménye kelt 1802. ápr. 7. Lásd Benyovszky Károly könyvét: »A pozsonyi magyar színészet története«). Nuszöl és színészei nem is tudtak magyarul, úgy vágták be a színdarabjaikat. Győrött 1802. áprilisában előadta ez az első győri magyar színtársulat a következő műveket: »Medea«. »Egy Musikával elegendes Tettetmény két Felvonásban. Mellynek Szerzője a nagy híru Benda«, azután »A Tej-Áros Leány«. »Egy éneklési Játék, melly egy Felvonásból áll.« Végre »Ariadne Nakszuson«. Nuszöl fura próbálgatásának az első állomásúl Győrt szemelte ki, hogy milyen sikerrel, nem tudjuk, de Pesten Csaplovics szerint nevetető kudarcot vallott keverék beszédjével. (Csaplovics: Adatok a magyarországi játékszínekről. »Hírnök.« 1837. évf. 46. szám. Idézi Benyovszky is.)

Nuszöl mindenestre a kezdeményezés dicsősége; ő volt az első, aki magyarul játszott a győri színpadon.

A magyar színészet első igazi bemutatkozása 1811-ben történt meg. Ebben az időben járt nálunk Benke József társulata. Koltai Virgil téves állítása szerint Balogh István lett volna Győrnek első magyar színigazgatója, aki Bayer József hasonlóan téves állítása szerint Győrött nem tudott volna sikert elérni.

Benke igenis nagy sikerrel működött és a győri levéltárban őrzött levele szerint »Győr olyan kenyeret és maradandóságot nyujthat a magyar játékszínnek, melynél biztosabban a hazában egy város sem adhat.« A következő évben is Benke József játszott Győrött. Ebből az időből maradt ránk az első magyar színlap Dugonics »Bátori Mária« előadásáról, amely szerint egy »Idegen« is szerepelt; ez az idegen Katona József volt. Ebben az időben a Kuntz-féle német társulatnak tagja volt a később oly híressé vált osztrák költőszíniész: Raimund Ferdinánd, aki négy évig volt győri színész. (1810—1813.)

Benkéék már akkor kezdték az előadásokat, amikor Kuntzék még csak pakkoltak. Így nagyon valószínű, hogy Katona és Raimund összeismerkedtek.

1817-ig megint nem volt magyar színészet Győrött. Ebben az évben ismét

Balogh István próbál szerencsét; először márciusban tart 9 előadást; majd májusban kettőt, a német színigazgató engedelmével, aztán Scherzer Ferenc eltakarodása után november—december havában 30-szor játszik. Itt marad 1818. januáriusában is, 20 előadást tartva. De a társulat egy beadványa arról tanuskodik, hogy a közönség nem pártolta. 1817-ben renoválták a színházat, — negyven iparos közül, — aki számlával igazolta végzett színházi munkáját, 38 német nevű volt, csak kettő magyar, úgy hívták őket: Gocsis Béter és Nehmet Bál. Ebből az adatból is látszik, hogy milyen nehéz helyzete lehetett a magyar úttörő színészeknek. Kilényi Dávid társulata 1820. tavaszán játszott Győrött. »Mindenütt nagy tetszéssel fogadták a társaságot — írja Déryné — kivált Nagy-Győrben igen szerették az operákat. Már ott akkor is igen értelmes, műértő publikum járta a színházat. Operáink jól betanulva s nagyon összevágólag, precízióval adattak.« Déryné később is játszott Győrött, a negyvenes évek elején. Kilényi 1820. novemberétől 1821. októberéig kapta meg a győri színházat. Kibérelte egy egész évre, mivel német pályázó nem akadt.

Kilényi tehát azt hitte, hogy kiküszöbölheti a német színészetet. Kötelezte magát arra, hogy minden második vasárnapon német darabot fog előadni. Kilényi nem volt tisztában a helyzettel, pedig — újabb levéltári adatok után, már 1819-ben is játszott nálunk — természetesen, hogy kudarc lett a vége. Kilényi elnyújtott szezonja és a német színészet elmaradása nagy kárt okozott a magyar színészetnek. A győri közönség betelt a magyar színészekkel. Hosszú ideig nem szívesen fogadták a magyarokat. Pedig Kilényinek jó színészei voltak, köztük Déryné, Szentpétery is. A következő években Kilényi, Pergő Celesztin, Horváth József, Komlóssy Ferenc és Fülöp János társulatai vendég szerepeltek. 1828-ban Vas vármegye, Komlóssy és Tóth társaságát »Dunántúli Játéktársaság« név alatt pártolásba vette és belevonta Győr városát is a színpártoló mozgalomba. Terjeszteni kell a nemzeti nyelvet »már pedig ezen irány minő alkalmasabb segéd okkal, mint a jó ízlésnek rendszabásaihoz al-